

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בני בני כשתילי זרעים סביב לשלחנם,
הכמים ונכונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון
זרע שמשון המבואר
פרשת דברים
אות ה

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל
האלוקי חסידא קדישא רבנו **שמשון חיים ב"ר**
נחמן מיכאל נחמני זלה"ה
מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת ה'אור החיים' ומקום קברו לא נודע
והבטיח שהלמוד בחידושויו וספריו יזכה לישועות בבני חיי ומזוני
גלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות
יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון
שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'

נתרם
לזכות והצלחת

דניאל אורי
בן רג'נה מלכה

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקיו
בכל העולם
ויתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדעה"
צפונה ונגבה

לשיתופיות של ברכה בכל עת
מוקד זרע שמשון

ארץ ישראל 02-80-80-500
ארה"ב 347-496-5657

יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"

לקבלת הגליון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאשקס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק

הרב ישראל וילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"נ ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגליונות והספרים.

ניתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635
מספר החשבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודבריו תורתו הקדושים וכן מכל
צדה וצוקתו, ויושפע על הלומדים ועל המטייעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתו
בהקדמת ספריו.

הודעה ובקשה!

השתדלנו להעניק בדבריו רבנו ולבארם כראוי עד הוכן שמשנת ידינו, אולם דבריו רבנו עמוקים מני ים ואין בכוונתנו כלל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דבריו ודעונו, ובדאי לא לקבוע במה שנכתב שזה הפירוש המוחלט בדבריו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים וחי' שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דברי חז"ל או רבותינו הקדושים, בדאי לא על רבינו הקדוש וז"ע יהיה תלונתכם כי אם עלינו, ובקשתנו שטוהא לטי מהלומדים אשר יכן וימצא פירושים ודרכים יותר ראויים בהבנת דברי רבנו, אא ממנו שמיציאם לדינו כברי שנוכל לתקנם ולשלכם במהירות הבאות, ובוה יהיה חלקו עמנו בזיכוי הדברים.

כמו כן נשמח לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים, וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.

פֿרשת דברים

ה

וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם וַיִּקְצֹף¹ וַיֹּאמֶר **וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם בְּדִבְרֵיכֶם**² **אֲלֵי וְכו',** **וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵי הָעָם**³ **הַזֶּה וְכו'. וַיִּשְׁתִּי פַעַמִּים בְּאֵיב ל"ג** (פסוק)

פסוק
'וַיִּשְׁמַע ה'
אֶת קוֹל
דְּבָרֵיכֶם
וַיִּקְצֹף וְכו'

זרע שמשון המבאר

ה

כוונת האדם בדיבורו, ניכרת מהקול שבו מוציא את הדיבור

וּמִצָּאָנוּ זֶה הַלָּשׁוֹן שֶׁל תִּיבַת 'קוֹל', יחד עם לשון 'דיבור', גם בַּפֿרָשֶׁת וְאַתָּה חֲנָן שְׁתִּי פַעַמִּים בְּפָסוּק אֶחָד, שבענין מה שביקשו ישראל לשמוע את הדיברות מפי משה, ולא מפי הקב"ה, כתוב (שם ה, כה)³ **וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם בְּדִבְרֵיכֶם אֲלֵי וְכו',** ועוד כתוב בהמשך הכתוב, **וַיֹּאמֶר ה' אֲלֵי שְׁמַעְתִּי אֶת קוֹל דְּבָרֵי הָעָם הַזֶּה וְכו'.** וכן מצאנו לשון זה שְׁתִּי פַעַמִּים בְּסֹפֶר אֵיב, בדברי אליהוא

דקדוק בלשונות הפסוקים 'קול דברים' וכו'

בטענת ישראל שהם חוששים לבוא לארץ ישראל מפני דברי מרגלים אודות חוזק העם היושב בארץ, נאמר (דברים א, לד) **וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם וַיִּקְצֹף וַיִּשְׁבַּע** **לֵאמֹר. לָמָּה לֹא אָמַרְתֶּם הַפֶּסֶק רַק וַיִּשְׁמַע ה' אֶת דְּבָרֵיכֶם,** דְּמָהוּ הַטַּעַם שֶׁכָּתַב גַּם תִּיבַת 'קוֹל', והרי פשוט הדבר, שהנשמע מהדיבור הוא הקול שבו.

ציונים ומקורות

היא תשובת הקב"ה, על מה שאמרו ישראל למשה, שהם יראים מלשמוע בעצמם את הקול של הקב"ה, ועל כן הם מבקשים, שרק משה לבדו ישמע את הדברות מאת הקב"ה, ושהוא ילמדם לבני ישראל, כמבואר שם בפסוקים הקודמים]. ג. וכן הקשה בהואיל משה - באר התורה (להרב משה מת זצ"ל, תלמיד המהרש"ל), וזה לשונו, וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם בְּדִבְרֵיכֶם אֲלֵי, הוּא לִיחָ לְמִימַר וַיִּשְׁמַע ה' אֶת דְּבָרֵיכֶם. כיוצא בו במרגלים וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם וַיִּקְצֹף, בפרשת דברים. ולפי פשוטו, במרגלים כאילו אמר אשר קצפו העיקרי היה לא על הדברים עצמן אם היו אומרים דרך בקשה וריצוי, אלא על קול ואופן התרעומות אשר באו כולם בערבוּבא וצעקו בקול ענות. וכאן אמר וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם, כי אף שמאיון שמיעת קול אלקים לא נכון הוא כאשר הרע בעיני משה, אך שמע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם שאמרתם דרך ריצוי ובלשון רכה

א. וכן הקשה באלשיך (שם). בפסיקתא זוטרותא (דברים שם) דרשו, וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם, זה קול הבכיה, דכתיב (במדבר יד, א) וְתִשָּׂא כָל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם. וּבִצְרוּר הַמּוֹר פִּירֵשׁ זֶה לִשְׁוֹנו, 'אמר וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם, להורות שהבין השם דבריהם איך מרדו בו ולא האמינו ביכולתו, כאומרים 'כי חזק הוא ממנו'. או ששמע קול דבריהם ממש, שדיברו אלו הדברים בקולי קולות, כדי שיכנסו דבריהם באזניו כדי להכעיסו. והאברבנאל דקדק בלשון 'קול דברים', והביא דברי הרב במורה (ח"ב פל"ג) ש'קול' היינו בלא הבנת הכונה מתוך הדיבור, וכשהוא בלא חיתוך האותיות. ועיין שם עוד מה שתמה על פירוש זה, וביאר באופן אחר. וראה עוד בדברי ספר באר התורה, בהערה להלן בסמוך. ב. לשון הפסוק, וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם בְּדִבְרֵיכֶם אֲלֵי וַיֹּאמֶר ה' אֲלֵי שְׁמַעְתִּי אֶת קוֹל דְּבָרֵי הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלַיךְ הִיטִיבוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבְּרוּ [פסוק זה

פסוק
'הָאֵיזִינָה'
לְקוֹל מִלִּי

זֶה לֹא קִשְׂיָא וְלֹא מִידִי, מִשּׁוּם דְּמִיירִי
בְּדַבּוּר תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִמְרִינָן
בְּמִדְרָשׁ שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה (א, יג),
שֶׁתְּדַבּוּר שֶׁהִיא יוֹצֵא מִפִּי תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, הִנֵּה הוֹלֵךְ וְחוֹזֵר עַל כָּל אֶחָד

(ח) וְלֹ"ד (פסוק טז), וְקוֹל מִלִּין אֲשַׁמְעִי,
'הָאֵיזִינָה לְקוֹל מִלִּי', וְצָרִיד טַעַם מִהוּ
תֵּבַת 'קוֹל'.

וּמָה שְׁנִמְצָא בְּפִרְשֵׁת וְאֶתְחַנֵּן (דברים ה,
יב) 'קוֹל דְּבָרִים אֲתֵם שֹׁמְעִים',

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְבָאָר

בַּעֲנִין מִתֵּן תּוֹרָה (ד, יב)^ה, 'קוֹל דְּבָרִים אֲתֵם
שֹׁמְעִים', שֶׁהוֹסִיף הַכְּתוּב 'קוֹל' אֶצֶל
'דְּבָרִים', זֶה לֹא קִשְׂיָא וְלֹא מִידִי - לֹא קִשָּׁה
כִּלְלִי, מִשּׁוּם דְּשֵׁם מִיירִי בְּדַבּוּר שֶׁל תְּקַדּוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא שֶׁהַשְּׁמִיעַ לְיִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמַד הָרִי
סִינִי, וְאִמְרִינָן בְּמִדְרָשׁ שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה (א,
יג), שֶׁתְּדַבּוּר - כֹּל דִּיבּוּר וְדִיבּוּר מִעֲשֻׁרֹת
הַדְּבָרוֹת, שֶׁהִיא יוֹצֵא מִפִּי תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּשַׁעַת מִתֵּן תּוֹרָה בְּהָר סִינִי, הוּא עֲצָמוּ הִנֵּה

לֵאיוּב^ה, בְּפִרְק ל"ג (פסוק ח)^ה, וּבְפִרְק ל"ד (פסוק
טז)^ה 'וְקוֹל מִלִּין אֲשַׁמְעִי' - וְקוֹל דְּבָרִים אֲשַׁמְעִי,
'הָאֵיזִינָה לְקוֹל מִלִּי' - הַקְּשִׁיבָה לְקוֹל דְּבָרִי,
וְגַם שֵׁם, בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת הַנֵּל, צָרִיד טַעַם,
מִהוּ תֵּבַת 'קוֹל' שֶׁנִּקְטוּ הַפְּסוּקִים, שֶׁנִּרְאָה
כִּיִּתּוּר לְשׁוֹן^ה.

בַּמִּתֵּן תּוֹרָה הִיךְ קוֹל נוֹסֵף שֶׁל הַדִּיבּוּר, וְעוֹד שְׁבִדִּיבּוּר
הַקִּבְ"ה אוֹ הַמַּלְאָךְ יֵשׁ מִמֶּנּוּ

וּמָה שְׁנִמְצָא בְּפִסּוּק שְׁבַפְרִשֵׁת וְאֶתְחַנֵּן

צִיּוֹנִים וּמִקְזָרוֹת

(שם א, ב) וְכו', וּרְבִנֵין אִמְרִין, הַדִּיבּוּר עֲצָמוּ הִיךְ
מַחֲזֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר לוֹ, מִקְבִּלְנִי
אַתְּ עָלַי, כֵּךְ וְכֵךְ מִצְוֹת יֵשׁ בִּי, כֵּךְ וְכֵךְ דִּינִין יֵשׁ בִּי,
כֵּךְ וְכֵךְ עוֹנֵשֵׁין יֵשׁ בִּי, כֵּךְ וְכֵךְ גְּזֵרוֹת יֵשׁ בִּי, כֵּךְ וְכֵךְ
מִצְוֹת יֵשׁ בִּי, כֵּךְ וְכֵךְ קְלִין וְחִמּוּרִין יֵשׁ בִּי, כֵּךְ וְכֵךְ
מִתֵּן שֹׁכֵר יֵשׁ בִּי. וְהוּא אָמַר, הֵן וְהֵן. מִיד הַדִּיבּוּר
נוֹשָׁק עַל פִּיו וְכו', הָדָא הוּא דְּכָתִיב (דברים ד, ט) 'פֶּן
תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ', דְּבָרִים שְׂרָאוּ
עֵינֶיךָ, אֵיךְ הִיךְ הַדִּיבּוּר מְדַבֵּר עִמָּךְ. וְנִרְאָה יֵפֶה קוֹל
(עַל הַמְדֻרָשׁ שֵׁם), שְׁבִיאוֹר בְּכַמָּה דְּרָכִים, מִה הוֹצֵרְכוּ
לִכְךָ אַחֲרֵי שִׁכְבְּךָ אִמְרוּ יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. וְזֶה
לְשׁוֹן הַזּוֹהָר (פֶּרֶשׁת תְּרוּמָה קמז, א), כִּד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ
הוּא אֲתַגְלִיל עַל טוֹרָה דְּסִינִי, כִּד אֲתַהִיבֵת אִוְרִיתָא
לְיִשְׂרָאֵל בְּעֶשֶׂר אִמְרִין, וְכֹל אִמְרָה וְאִמְרָה עֲבִיד
קָלָא, וְהֵיא קָלָא אֲתַפְרֵשׁ לְשַׁבְעִין קְלִין, וְהוּוּ כּוֹלְהוּ
נִהִירִין וְנִצְעִין לְעִינֵיהוּ דִּישְׂרָאֵל כּוֹלְהוּ הוּוּ חִמָּאן
עֵינִין בְּעִינֵין זִיו יִקְרָא דִּילֵיה, הָדָא הוּא דְּכָתִיב 'וְכָל
הָעָם רֹאִים' וְדָא, וְהֵיא קָלָא הוּוּ אֲתַרִּי בִּיה בְּכָל
חַד וְחַד מִיִּשְׂרָאֵל וְאָמַר לוֹ, קִבְּלִנִי עָלֶיךָ כֵּךְ וְכֵךְ
פְּקוּדָא דְּאִוְרִיתָא. וְאָמַר לֵיה, הֵן. וְאֵהָדֵר לֵיה עַל
רִישָׁהּ וּמִתְגַּלְגַּל עָלֶיהָ, וְהוּוּ אֲתַרִּי בִּיה וְאָמַר,
מִקְבִּלְנִי עָלֶיךָ כֵּךְ וְכֵךְ עוֹנֵשֵׁין בְּאִוְרִיתָא. וְהוּוּ אָמַר,
הֵן. לְבַתֵּר אֵהָדֵר הֵיא קָלָא וְנִשְׁקִי לֵיה בְּפוּמִיה, הָדָא
הוּא דְּכָתִיב 'יִשְׁקִי מִנְשִׁיקוֹת פִּיהוּ'. - כְּשֶׁתְּהַגְלֵה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָר סִינִי, כְּשֶׁתְּהַנֵּה תּוֹרָה
לְיִשְׂרָאֵל בְּעֶשֶׂר אִמְרִינָן, כֹּל אִמְרָה וְאִמְרָה עֲשֵׂתָה
קוֹל, וְאוֹתוֹ קוֹל נִחְלָק לְשַׁבְעִים קוֹלוֹת, וְכֹלָם הִיוּ
מֵאִירִים וְנוֹצְצִים לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל, וְהִיוּ רֹאִים עֵין

נִתְקַבֵּל דְּבָרִים וְהִטִּיבוּ לוֹ. ד. הַפְּסוּקִים
שְׂרַבִּינוּ מִבֵּיא, הֵם מְדַבְּרֵי אֱלִיהוּא, שֶׁהִיא הַצֵּעִיר
שְׁבִין הָרַעִים שֶׁל אִיּוֹב, שֶׁבָּאוּ לִנְחָמוֹ עַל צָרוֹתָיו
וְיִסּוּרָיו, וְהוֹכִיחוּ לוֹ שֶׁכֵּל דְּרָכֵי הַקִּבְ"ה הֵם בְּצִדֵּק
וּבִמְשָׁפֵט. ה. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'אֲפָ אֲמַרְתָּ בְּאֵזְנִי
וְקוֹל מִלִּין אֲשַׁמְעִי'. [בְּמִצְוֹת דּוּד פִּירֵשׁ, 'קוֹל מִלִּין' -
קוֹל דְּבָרִים בְּעֵלְמָא מְבָלִי הַשְׁכֵּל. וְהַאֲלִשִׁךְ פִּירֵשׁ,
'קוֹל מִלִּין' - הַבְּרַת מִלִּין בְּלִי דַעַת]. ו. לְשׁוֹן
הַפְּסוּק, 'וְאֵם בִּנְיָה שְׁמָעָה זֹאת הָאֵיזִינָה לְקוֹל מִלִּי'.
ז. רָאָה אֲלִישִׁיךְ (לד, טז), שְׁבִפִּירוּשׁוֹ מֵיִשְׁבַּב הַלְשׁוֹן
'קוֹל מִלִּין'. ח. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'וְיִדְבֵּר ה' אֲלֵיכֶם
מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים אֲתֵם שֹׁמְעִים וְתִמְוִנָה אֵינְכֶם
רֹאִים וְזֹלָתִי קוֹל'. ט. רָאָה עוֹד מִה שֶׁכָּתֵב
בְּהַכְתָּב וְהַקְּבִלָה (דברים ל, י) בְּבִיאוֹר לְשׁוֹן 'קוֹל
דְּבָרִים' שֶׁכָּתוּב שֵׁם. וְרָאָה בְּזוּהָר (פֶּרֶשׁת וְאֶתְחַנֵּן רסא,
א), אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָאִי קָרָא אֵית לֹאֲסַחְלָא בִּיה,
קוֹל דְּבָרִים, מֵאִי קוֹל דְּבָרִים. אֲלָא קוֹל דְּאִקְרִי דְּבוּר,
דְּכֹל דְּבוּרָא בִּיה תִּלְיָא וְכו'. עֵי"שׁ. וּבִתּוֹרֹת הַמִּנְחָה
(פֶּרֶשׁת וִישַׁב דְּרִשָּׁה טז) כָּתֵב, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, לֹא שִׁמְעוּ
בָּאוֹת הַמַּעֲמֵד כִּי אִם 'אֲנִכִּי' וְלֹא יִהְיֶה לָךְ 'וְגו',
וְאֶפְּלֹו הַשְּׁתִּים לֹא שִׁמְעוּ מִפּוֹרְדִּים וּמִפּוֹרְטִים אֲלָא
הַשְּׁתִּים בְּדִיבּוּר אֶחָד. וְכֵן אִמְרוּ רַז"ל בְּמִדְרָשׁ חִזִּית
וּסְמַכוּהוּ עַל פְּסוּק 'אַחַת דְּבַר אֱלֹהִים שְׁתִּים זֹו
שִׁמְעָתִי'. וּמִתּוֹךְ קוֹל הַדִּיבּוּר הִבִּינוּ שֶׁהִיא רַ"ל 'אֲנִכִּי'
וְלֹא יִהְיֶה לָךְ 'וְגו', וְלֹא שִׁמְעוּ חִתּוּךְ כִּי אִם קוֹל
דְּבַר לְבַד, וְזֶהוּ שֶׁאִמְרָה לָהֶם מִשָּׁה 'קוֹל דְּבָרִים אֲתֵם
שׁוֹמְעִים', 'קוֹל דְּבָרִים', וְלֹא דְּבָרִים מִמֶּנּוּ.
י. לְשׁוֹן הַמְדֻרָשׁ, דְּבַר אַחֵר, 'יִשְׁקִי מִנְשִׁיקוֹת פִּיהוּ'

מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר לוֹ, מִקְבְּלֵנִי אֶתָּה עָלֶיךָ. וְעוֹד, דְּבוּר עֲלִיּוֹן שְׁאֲנִי, דְּכִתִּיב בֵּיהּ (שמות כ, טו) 'וְכָל הָעָם רְאִים אֶת הַקּוֹלֹת'.

וְעַל דֶּרֶךְ זֶה, יִתְרַץ פְּסוּק שֶׁל דְּנִיָּאל (י, ט) 'וְאַשְׁמַע אֶת קוֹל דְּבָרֵי, שְׁשֵׁם הָיָה הַמֶּלֶךְ מְדַבֵּר. אֲבָל פְּשִׁיִּשְׂרָאֵל הֵם הַמְדַּבְּרִים, קְשִׁיָּא.

זְרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְבֹאֵר

רואים את הקולות, מבואר שלא היו קולות אלו כשאר קול, שהוא דבר שאין בו ממש, אלא היה בהם ממש^ט. ועל כן מובן היטב דקדוק הלשון 'קול דברים', דהיינו קול שיש בו דברים - ממשות^י.

וְעַל דֶּרֶךְ זֶה^י, יִתְרַץ גַּם הַפְּסוּק שֶׁל - האמור אצל דְּנִיָּאל הנביא (דניאל י, ט)^{טו}, 'וְאַשְׁמַע אֶת קוֹל דְּבָרֵי, שֶׁגַם בַּפְּסוּק זֶה יֵשׁ לְדַקֵּק שֶׁהִיא רְאוּי לִכְתּוֹב 'וַאֲשַׁמַּע אֶת

הַקּוֹל וְחִזְזָר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר לוֹ - שׁוּאֵל אוֹתוֹ, הָאֵם מִקְבְּלֵנִי אֶתָּה עָלֶיךָ - הָאֵם אֶתָּה מִקְבֵּל עָלֶיךָ לְשִׁמּוֹר אוֹתִי. וְלִכֵּן רְאוּי לִכְתּוֹב 'קוֹל דְּבָרִים, לְרַמּוֹז שֶׁהַדְּבָרִים הֵיוּ מְשִׁמְעִים 'קוֹל'^{כו}.

וְעוֹד, מִשּׁוֹם שֶׁדְּבוּר עֲלִיּוֹן שְׁאֲנִי - דִּיבּוּר שֶׁל הַקֵּב"ה חֲלוּק הוּא מְדִיבּוּרוֹ שֶׁל אָדָם, שִׁישׁ בּוֹ מִמַּשׁ, כְּמוֹ דְּכִתִּיב בֵּיהּ (שמות כ, טו)^כ 'וְכָל הָעָם רְאִים אֶת הַקּוֹלֹת, וּמִכֵּךְ שֶׁהִיוּ

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

הַשֹּׁפָר נָאָת הָקָר עֲשָׂן וַיֵּרָא הָעָם וַיִּנְעֻזוּ וַיַּעֲמִדּוּ מִרְחָק. יג. וּבִאֲפֹנֵי הָרָאִיָּה, רָאָה בְּהֵרֵד זִקְנִים (שמות שם) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, קֶשֶׁה, הֵיִאָר רְאוּיִם אֶת הַקּוֹל. תִּרְצִן, שְׁאֲנִי קוֹלוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁהוּא אֵשׁ. כְּדִכְתִּיב (תהלים כט, ז) 'קוֹל ה' חוֹצֵב לַהֲבֹת אֵשׁ, וּמִתּוֹךְ כֵּךְ הִיוּ רְאוּיִם הַקּוֹלֹת אֲשֶׁר יוֹצְאוֹת מִפִּיו, וְחִזְזוֹת וּנְחַקְקוֹת בְּלוֹחֹת. וְכַעֲנִן זֶה כָּתֵב בְּרַבְנוּ בַּחֲי' (בִּאֲפֹנֵי הַשֵּׁנִי). וְרָאָה עוֹד בִּשְׁל"ה (מִסֻּכַּת שְׁבוּעוֹת תוֹרָה אֹרֹךְ אוֹת קָעוֹ) שֶׁכָּתֵב [בְּשֵׁם ה' חֲיִיט' (הֵרֵב יְהוּדָה חֲיִיט) בְּמַעֲרֻכּוֹת אֲלוּקוֹת (פ"ה)], וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, יֵשׁ לְדַקֵּק בְּמִלַּת 'זוֹלָתִי קוֹל', וְהֵלָא לֹא שִׁיךְ רְאִיָּה בְּקוֹל, וְגַם כֵּן אֵינָה מִמֵּין הַתְּמוּנָה שִׁיאֲמַר 'זוֹלָתִי קוֹל'. וּמִכָּח קוֹשִׁיָא זֶה יֵשׁ בְּהִכְרַח לֹמַר, כִּי גַם בְּקוֹל הַתְּמוּנָה הִיוּ רְאוּיִם, וְהַתְּמוּנָה הַהִיא שֶׁהִיוּ מְשִׁיגִים כָּל יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמַד הַר סִינִי, לֹא הִיָּתָה תְּמוּנַת אָדָם, אֲלֵא תְּמוּנַת אוֹתִיּוֹת אֲשֶׁר מֵהֶם נַעֲשֶׂה הַקּוֹל וְהַדִּיבּוּר. [אֲוֹלָם רָאָה רַבְּנוּ בַּחֲי' שֶׁכָּתֵב (בִּאֲפֹנֵי הָרָאשׁוֹן), רְאִיָּה זֶה הוּא עֲנִין הַשְּׁגָה, וְכֵן (בְּרַאשִׁית כז, כז) 'רָאָה רִיחַ בְּנִי', כִּי אֵין הַקּוֹל וְהָרִיחַ רְאוּיִם]. י"ד. יֵשׁ לְצִיֵּן שֶׁמְצִינּוּ עוֹד בְּשִׁמּוּאֵל (א טו, א) 'וַיֵּאמֶר שְׁמִיָּאֵל אֶל שְׁאוּל אֲתִי שְׁלַח ה' לְמַשְׁחֶךָ לְמַלְךְ עַל עַמּוֹ עַל יִשְׂרָאֵל וַעֲתָה שְׁמַע לְקוֹל דְּבָרֵי ה'.' אֲכֵן נִרְאָה שֶׁעַם מֵה שְׁרַבִּינוּ מֵיִישֵׁב לְגַבֵּי קוֹלוֹ שֶׁל הַקֵּב"ה, יֵשׁ לֵיִישֵׁב גַּם פְּסוּק זֶה, שְׁנוֹכַר בּוֹ קוֹל דְּבָרֵי ה', וְעִי"ש. טו. מִמָּה שְׁרַבִּינוּ מִתְרַץ עַל פִּי דְּבָרֵינוּ, גַּם אֶת הַפְּסוּק בְּדִנְיָאֵל, נִרְאָה שְׁסוּכָר שְׁעִנִּין 'רְאוּיִם אֶת הַקּוֹלֹת' לֹא הִיָּה רַק בְּמִתָּן תּוֹרָה בְּלִבָּד, אֲלֵא הִיָּה שִׁיךְ בְּכָל מָקוֹם שֶׁנִּשְׁמַע דִּיבּוּרוֹ שֶׁל הַקֵּב"ה, אוֹ שֶׁל מֶלֶךְ. טז. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'וְאַשְׁמַע אֶת קוֹל דְּבָרֵינוּ וְכְשִׁמְעִי אֶת קוֹל

בְּעֵין אֶת זִיו כְּבוֹדוֹ. זֶהוּ שְׁכֵתִיב 'וְכָל הָעָם רְאוּיִם אֶת הַקּוֹלֹת, 'רְאוּיִם' וְדָא. וְאוֹתוֹ קוֹל הִיָּה מִתְרָה בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וְאָמַר לָהֶם, תְּקַבֵּל אוֹתִי עָלֶיךָ בְּכָךְ וְכָךְ מִצּוֹת שְׁבִתוֹרָה. וְאָמַר, כֵּן. חֲזוֹר לוֹ עַל רֵאשׁוֹ וְהַתְּגַלְגַּל עָלָיו, וְהִיָּה מִתְרָה בּוֹ וְאָמַר לוֹ, תְּקַבֵּל אוֹתִי עָלֶיךָ בְּכָךְ עֲנִשִּׁים שְׁבִתוֹרָה. וְהִיָּה אָמַר כֵּן. אַחֵר כֵּךְ חֲזוֹר אוֹתוֹ הַקּוֹל וְנִשְׁקֵף אוֹתוֹ בְּפִיו. זֶהוּ שְׁכֵתִיב 'יִשְׁקִינִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהִי'. י"א. וְכֵן כָּתֵב בְּאַלְשִׁיךְ (שם) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְעוֹד, כִּי 'קוֹל דְּבָרִים אֶתֶם שׁוֹמְעִים', כִּי קוֹל הַיּוֹצֵא מִהַדְּבָרִים אֶתֶם שׁוֹמְעִים, כִּי דְבוּר וְדִבּוּר מִן הָעֶשְׂרֵת דְּבוּרוֹת, הִיָּה מְדַבֵּר עִם כָּל אֶחָד מֵכֶם, וְהֵיָּתֵם שׁוֹמְעִים קוֹל הַיּוֹצֵא מִהַדְּבָרִים. וְכַעֲנִין זֶה כָּתֵב בְּאוֹר הַחַיִּים וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, אָמַר 'קוֹל דְּבָרִים, יִתְבָּאֵר עַל פִּי דְּבָרֵיהֶם ז"ל, שֶׁאֲמָרוּ שְׁכָל דִּיבּוּר שֶׁהִיָּה יוֹצֵא מִפִּי ה' הִיָּה נּוֹצֵר מִמֶּנּוּ מֶלֶךְ, וְהִיָּה עוֹמֵד עַל הָאָדָם וְאָמַר לוֹ אֶתָּה מִקְבְּלֵנִי וְכו'. וְהִיָּה מִחֻבְקוֹ וְכו' ע"כ. וְכַפִּי זֶה יִתְבָּאֵר הַכְּתוּב עַל נִכּוֹן, קוֹל דְּבָרִים, פִּירוּשׁ, הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּיבֵּר ה', שֶׁהִיוּ נְבִרָאִים מֵהֶם מִלְּאֲכִים, קוֹל אוֹתָם מִלְּאֲכִים שֶׁנִּקְרָאִים דְּבָרִים אֲתֵם שׁוֹמְעִים. וְעִינֵין מָה שְׁכַתְּבִי בַּפְּרִשְׁת יִתְרוֹ, שֶׁלֹּא שִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל מִפִּי הַגְּבוּרָה אֲלֵא 'אֲנִכִּי' גּוֹ' וְלֹא יִהְיֶה לָךְ' גּוֹ', אֲבָל הַשְּׁמוּנָה דְּבוּרוֹת הַגֵּם שִׁיִּצְאוּ כֹאחַד יָחַד עֶשְׂרֵת הַדְּבוּרוֹת, לֹא יִכְלוּ לִסְבּוֹל לְשִׁמּוֹעַ אֲלֵא ב', וְהָא' עֲמָדוֹ הַמִּלְּאֲכִים שֶׁנִּחְצְבוּ מִקּוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ בָּהֶם עַד שְׁחִזְרָה נִשְׁמַתָּם וְחִזְרוּ וְשִׁמְעוּם מִפִּי הַמִּלְּאֲכִים שֶׁהֶם הַדְּבָרִים עֲצֻמָּה, וְהִיָּתָה כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה שֶׁהוּא מֶלֶךְ, וּמֶלֶךְ עוֹמֵד עַל הָאָדָם וְאָמַר לוֹ, אֶתָּה מִקְבְּלֵנִי וְכו'. י"ב. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'וְכָל הָעָם רְאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלְּפִידִם וְאֶת קוֹל

שְׁלוֹ, שֶׁהֵם בְּלֹא דַעַת, רַק שְׁאוּתָהּ
הַסִּבָּה מִכִּרְחַת אוֹתוֹ לְדַבֵּר.

וְלָכֵן אֱלֹהִים אַחֵר שֶׁהִקְדִּים 'כִּי מִלְתִּי
מִלִּים' וְכו', רָצָה לְהוֹדִיעַ לְאִיּוֹב,
אֵפֶךְ עַל פִּי שְׁאֵנִי מִכִּרְחַת לְדַבֵּר עִמָּךְ, עִם
כָּל זֶה, 'הָאִיּוֹנָה לְקוֹל מִלִּי'. וְאִם הָיָה
אוֹמֵר 'הָאִיּוֹנָה לְמִלִּי', פֶּשְׁטָא שְׁאִיּוֹב לֹא
הָיָה מְשִׁית לְבוֹ, בְּאָמְרוֹ, שֶׁהִדְבָּרִים שְׁלוֹ
בָּאִים מִחֲמַת טְרָדָא, וְאִין לְשִׁית לֵב

וַיֵּשׁ לֹמֵר, שֶׁשֵּׁם בְּאִיּוֹב בְּסֻמוֹךְ (לֵב, יח)
בְּתִיב 'כִּי מִלְתִּי מִלִּים הִצִּיקְתָּנִי
רוּחַ בְּמִנִּי, כְּלוֹמֵר, כְּשֵׁשׁ לְאָדָם אִיּוֹ
סִבָּה לְדַבֵּר אִיּוֹה דְבַר, אוֹ מִחֲמַת כַּעַס
מִרְדָּה שְׁנֵאָה וְאַהֲבָה וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, אִיּוֹ
יִכּוֹל לְעַצֹר בְּנַפְשׁוֹ וּלְמַשֵּׁל בְּרוּחוֹ לְעַבֵּב
דְּבָרוֹ, וְצָרִיד שֶׁיִּדְבֵּר בְּעַל כִּרְחוֹ,
וּכְשֶׁהוּא מְדַבֵּר מִחֲמַת אֱלוֹ הַסִּבּוֹת
וְכִיּוֹצֵא, אִין רְאוּי לְשׁוּם לֵב לְדְבָרִים

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

אַלֹּ הַסִּבּוֹת וְכִיּוֹצֵא בָהֶם, אִין רְאוּי לְשׁוּמְעֵי
דְּבָרוֹ, דְּשׁוּם דָּב - לְהַתִּיחֵס דְּדְבָרִים שֶׁשֵּׁל,
לִפִּי שֶׁהֵם נֹאמְרוּ בְּלֹא דַעַת, רַק שְׁאוּתָהּ
הַסִּבָּה מִכִּרְחַת אוֹתוֹ לְדַבֵּר.

הַדִּיבּוּר בְּקוֹל מִתּוֹן מוֹכִיחַ שֶׁהַדְּבָרִים נֹאמְרוּ בְּדַעַת צְלוּלָה
וְלָכֵן אֱלֹהִים, אַחֵר שֶׁהִקְדִּים וְאִמֵּר
לְאִיּוֹב 'כִּי מִלְתִּי מִלִּים' וְכו' - שְׁאִינִי יִכּוֹל
לְעַצֹר אֶת עֲצָמִי מִלְּדַבֵּר, מִחֲמַת הַכַּעַס שִׁישׁ
לִי עֲלִיךְ, עַל שְׁאִינְךָ מִצְדִּיק עַל עֲצֻמְךָ אֶת
דִּינוֹ שֶׁל הַקִּבְ"ה, וְעוֹד מִחֲמַת הַכַּעַס שִׁישׁ לִי
עַל שֶׁאֵר רַעִיךְ, שֶׁלֹא מִצְאוּ מֶה לְהַשִּׁיב לָךְ
עַל טַעֲנוֹתֶיךָ", רָצָה לְהוֹדִיעַ לְאִיּוֹב, וְאִמֵּר
לוֹ, אֵפֶךְ עַל פִּי שְׁאֵנִי מִכִּרְחַת לְדַבֵּר עִמָּךְ
מִחֲמַת הַכַּעַס, עִם כָּל זֶה, אִנִּי מִבְּקֶשׁ מִמֶּךָ,
'הָאִיּוֹנָה לְקוֹל מִלִּי' - הַקְשִׁיבָה לְקוֹל דְּבָרֵי,
כִּי בְּכָל זֹאת הֵם נֹאמְרוּ מִתּוֹךְ יִישׁוּב הַדַּעַת.
וְאִם הָיָה אֱלֹהִים אוֹמֵר לְאִיּוֹב, רַק 'הָאִיּוֹנָה
לְמִלִּי', פֶּשְׁטָא שְׁאִיּוֹב לֹא הָיָה מְשִׁית לְבוֹ -
נוֹתֵן לְבוֹ לְדַבְרֵי, בְּאָמְרוֹ - לִפִּי שֶׁהִיָּה אִיּוֹב
חוֹשֵׁב, שֶׁהִדְבָּרִים שֶׁשֵּׁל - שֶׁל אֱלֹהִים, בָּאִים
מִחֲמַת הַטְּרָדָא שֶׁל הַכַּעַס, וְאִין לְשִׁית דָּב
עֲלֵיהֶם, לִפִּי שֶׁלֹא נֹאמְרוּ מִתּוֹךְ דַּעַת צְלוּלָה.

דְּבָרֵי, וְתִיבַת 'קוֹל' מִיּוֹתֶרָה". אֲלֹא לִפִּי
שֶׁשֵּׁם הָיָה הַמִּלְאָךְ מְדַבֵּר, וְדִיבּוּרוֹ שֶׁל
הַמִּלְאָךְ יֵשׁ בּוֹ מַמְשׁוּת, כִּמוֹ דִּיבּוּרוֹ שֶׁל
הַקִּבְ"ה. אֲבָל כְּשֵׁשֵׁר־אֵל הֵם הַמְדַבְּרִים, הֵרִי
הַדִּיבּוּר וְהַקוֹל שֶׁלֹא אִין בּוֹ מַמֶּשׁ, וְאִם כֵּן,
קְשִׁיָּא, לִמָּה הוּצָר לְכַתּוֹב קוֹל וְדִיבּוּר.

דִּיבּוּרֵי הָאָדָם מוֹתֵן כַּעַס אוֹ אִיּוֹה הַכֹּחַ לְאוֹמְרוֹם
נֹאמְרִים בְּלֹא דַעַת

וַיֵּשׁ לֹמֵר, וְלִתְרַץ מִתְחִילָה אֶת לְשׁוֹן
הַפִּסּוּק הַנִּלְבָּא בְּאִיּוֹב, שֶׁשֵּׁם בְּאִיּוֹב בְּסֻמוֹךְ
(לֵב, יח) בְּתִיב, שְׁאֵמֵר אֱלֹהִים לְאִיּוֹב,
בְּתַחֲלִית דִּיבּוּרוֹ אֵלֵינוּ, 'כִּי מִלְתִּי מִלִּים
הִצִּיקְתָּנִי רוּחַ בְּמִנִּי' - אִי אִפְשָׁר לִי לְהַתְּאִפֵּק
מִלְּדַבֵּר, כִּי אִנִּי מִלֵּא מִן אִמְרִים, וְאוּרִי חֲלָל
בְּטַנִּי דְּחוּקָה וְצָרָה לִי, בַּעֲבוּר מַרְבִּית
הָאִמְרִים אֲשֶׁר בַּה", כְּלוֹמֵר, כְּשֵׁשֵׁשׁ לְאָדָם
אִיּוֹ סִבָּה הַמְכִּרְחִיחָה אוֹתוֹ לְדַבֵּר אִיּוֹה דְבַר,
אוֹ מִחֲמַת כַּעַס, אוֹ מִרְדָּה, אוֹ שְׁנֵאָה רַבָּה
לְאָדָם שֶׁנִּגְדָּר, וְאַהֲבָה - אוֹ מֵאַהֲבָה רַבָּה,
וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, אִיּוֹ יִכּוֹל לְעַצֹר בְּנַפְשׁוֹ וּלְמַשֵּׁל
בְּרוּחוֹ לְעַבֵּב דְּבָרוֹ, וְצָרִיד הוּא שֶׁיִּדְבֵּר בְּעַל
כִּרְחוֹ - שֶׁלֹא מִרְצוֹנוֹ. וּכְשֶׁהוּא מְדַבֵּר מִחֲמַת

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

יח. עַל פִּי מִצְוֹת דּוּד. יט. כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם לֵב,
ג), וַיִּחַר אֵף אֱלֹהִים בֵּן בְּרָכָאֵל הַבּוֹי מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי
בְּאִיּוֹב חָרָה אָפּוֹ עַל צִדְקוֹ נִפְשׁוֹ מֵאֱלֹהִים, וּכְשֶׁלֶּשֶׁת
רַעֲיוֹ חָרָה אָפּוֹ עַל אֲשֶׁר לֹא מִצְאוּ מַעֲנֶה וְגו'.

דְּבָרֵינוּ וְאִנִּי הֵייתִי נִדְרָם עַל פְּנֵי וּפְנֵי אֶרְצָה.
יז. רֹאה סֵפֶר סוּדֵי רִיז' (ח"ב הַלְכוֹת הַמִּלְאכִּים), שֶׁמִּפְּנֵי
שִׁישׁ שִׁנְיָ קוֹל מִלְאָךְ זֶה מִקּוֹל מִלְאָךְ חֲבִירוֹ, לִכְךָ
נִכְתָּב 'קוֹל דְּבָרֵינוּ קוֹל הַמּוֹן' (דִּנְיָא י, ו), שְׁאִינִם שׁוּרִין.

וְהָכִי נָמוּ, בְּמָה שֶׁדִּבְּרוּ יִשְׂרָאֵל נֶגֶד
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה
הַמְּרָגְלִים אֵין לְהַאֲשִׁימָם, לְפִי שֶׁהִיוּ
טְרוּדִים וּמִתְפַּחְדִּים בְּמָה שֶׁאָמְרוּ לָהֶם
הַמְּרָגְלִים. רַק מִן הַקּוֹל שֶׁהוֹצִיאוּ דִבְרֵיהֶם
הָיָה נֹדֵעַ כִּי בְּדַעַת מִיִּשְׁבֶּת הָיוּ מְדַבְּרִים,
וּבַחֲטָא וּפֶשַׁע. וּמִשּׁוּם הָכִי, בְּשִׁשְׁמַע ה'
אֶת 'קוֹל דְּבָרֵיכֶם' דְּקָא 'וַיִּקְצָף וַיִּשָּׁבַע
לֵאמֹר' 'אִם יֵרָאֶה אִישׁ' וְכו' (דברים א, לד-לה).

זרע שְׁמִישׁוֹן הַמִּבְאָר

לכאורה היה ראוי לומר שאין לְהַאֲשִׁימָם, דְּפִי שאולי דיברו דברים אלו שאינם ראויים, מחמת שֶׁהִיוּ טְרוּדִים וּמִתְפַּחְדִּים בְּמָה שֶׁאָמְרוּ לָהֶם הַמְּרָגְלִים, שלא יוכלו לעלות לארץ ישראל, מחמת חוזקם של יושבי הארץ.

רק שְׁמֵן הַקּוֹל הִרְגִּיל וּבִמְתִּינֻת שָׁבוּ הוֹצִיאוּ דְּבָרֵיהֶם, ולא בקול משונה של פחד ובהלה, הָיָה נֹדֵעַ, כִּי בְּדַעַת מִיִּשְׁבֶּת הָיוּ מְדַבְּרִים כֵּן, וּבְכוּנַת חֲטָא וּפֶשַׁע, שלא רצו לשמוע את דברי הקב"ה, שציווה עליהם לעלות לארץ ישראל³¹. וּמִשּׁוּם הָכִי, אמר להם משה רבינו, בְּשִׁשְׁמַע ה' אֶת 'קוֹל דְּבָרֵיכֶם' דְּקָא, שזה מוכיח שמה שדיברתם שאינכם חפצים לעלות לארץ ישראל, היה מתוך יישוב הדעת, אז 'וַיִּקְצָף וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר' 'אִם יֵרָאֶה אִישׁ' וְכו' - שכל דור המדבר לא יזכו לראות את ישראל, אלא ימותו במדבר (דברים א, לד-לה)³².

ציונים ומקורות

על עבודת אלילים במצרים, ולכך הוציאנו בכל נפלאותיו לתת אותנו ביד האמורי. ומשום שרצו לחפות על טענתם, חזרו כמתחרטים ונתנו אמתלא, אנה אנחנו עולים אחינו המסו את לבבנו וכו'. ואמר להם משה, שאין האמת כפי שאמרתם כי מחמת אשר שמו מורד בלבבכם אתם יראים, אלא שבעון אשר אתם נכנעים על דברי המרגלים הפך הבטחת הקב"ה, עון זה הוא המפיל מורא על לב, עיי"ש בהרחבה. והיינו שלא האמת לא היה להם פחד, אלא שרצו לחטוא כנגד הקב"ה, וזהו מה שאמר להם משה, שמתוך קולם ניכר שהוא כן. כב. לשון הפסוקים, 'וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם וַיִּקְצָף וַיִּשָּׁבַע

עֲלֵיהֶם. וּמִשּׁוּם הָכִי אָמַר 'לְקוֹל' מָלִי, כְּלוּמַר, אֵינִי מְדַבֵּר בְּטַרְדָּא וּבְלִי דַעַת, רַק בְּנַפְשׁ צְלוּלָה וּבְדַעַת מִיִּשְׁבֶּת, וְהִרְאָיָה הוּא ה'קוֹל' שֶׁעָמַד אֲנִי מוֹצִיא הַדְּבָרִים, שְׁמִי שֶׁאֵינִי מְכוּן לְדִבְרֵי אֵינִי מְכוּן אֶף הַקּוֹל, וּבְשִׁשְׁמַע הָיָה שֶׁאֲנִי מְדַבֵּר מְכוּן הַקּוֹל, שֶׁמַּע מִינָה שֶׁאֲנִי מְדַבֵּר בְּדַעַת מִיִּשְׁבֶּת, וּמִשּׁוּם הָכִי 'הַאֲזִינָה לְקוֹל מָלִי'.

וּמִשּׁוּם הָכִי אָמַר לוֹ אֵלֶיהוּא לְאִיּוֹב, 'הַאֲזִינָה לְקוֹל' מָלִי, כְּלוּמַר, לְהוֹכִיחַ שֶׁאֵינִי מְדַבֵּר בְּטַרְדָּא וּבְלִי דַעַת, רַק בְּנַפְשׁ צְלוּלָה וּבְדַעַת מִיִּשְׁבֶּת. וְהִרְאָיָה לָכֵן הוּא, ה'קוֹל' שֶׁעָמַד אֲנִי מוֹצִיא אֶת הַדְּבָרִים מִפִּי, שֶׁהִי מִי שֶׁאֵינִי מְכוּן לְדִבְרֵי, אלא מדבר בלי דעת ומתוך כעס, אֵינִי מְכוּן אֶף אֶת הַקּוֹל שֶׁל דִּבְרֵי, אלא מדבר בקול משונה או בדרך צעקה וכדומה. וּבְשִׁשְׁמַע הָיָה שֶׁאֲנִי מְכוּן אֶת הַקּוֹל שֶׁלִּי, לְדַבֵּר אֵלַיִךְ בְּקוֹל רָגִיל וּמִתּוֹן, שֶׁמַּע מִינָה - יֵשׁ לָךְ לְהַבִּין מִכֵּן, שֶׁאֲנִי מְדַבֵּר אֵלַיִךְ בְּדַעַת מִיִּשְׁבֶּת. וּמִשּׁוּם הָכִי דְּקָא אֵלֶיהוּא וְאָמַר לְאִיּוֹב, 'הַאֲזִינָה לְקוֹל מָלִי', ולא רק 'הַאֲזִינָה לְמָלִי'.

הקצף על ישראל, מחמת שדיברו מתוך יישוב הדעת

וְהָכִי נָמוּ, בְּמָה שֶׁדִּבְּרוּ יִשְׂרָאֵל נֶגֶד
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה הַמְּרָגְלִים,

כ. רבינו אינו מבאר כאן כיצד מתורץ הפסוק הראשון שהזכיר בקושייתו - 'וקול מלין אשמע', שאמר אליהוא שהוא שמע את 'קול דברי' איוב. אולם נראה שבכלל דברי רבנו מתורץ גם פסוק זה, שאמר אליהוא ששמע את 'קול' דברי איוב, ומכך הסיק שדבריו לא נאמרו מתוך בהלה אלא במתון ובקול שוה, שמורה שנאמרו מתוך יישוב הדעת, ולכך היה לו טענה על איוב שלא הצדיק את הדין על עצמו. כא. ואף שמפשוט הכתובים נראה שאכן באמת פחדו ישראל לעלות לארץ, יתבאר היטב על פי מה שכתב באלשיך (דברים א, כח), לבאר שעיקר טענת ישראל היתה, בשנאת ה' אותנו שהוא

וּבָזָה יִתְרִץ שְׁפִיר קְשִׁיָּא אַחֲרֵת עַל פֶּסוּק
'הִיטִיבוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבְרוּ' (שם ה, כה),
אִם הָאָמֶת שֶׁדִּבְרוּ אֶל מֹשֶׁה שְׂרוּצִים
לְשִׁמְעַע מִפּוֹ מַחֲמַת הִירָאָה שֶׁהִיָּתָה לָהֶם
לְמוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּרְאָה מִפֶּשֶׁט הַפְּתוּב (פסוק
כב) 'אִם יִסְפִּים אֲנַחְנוּ וְכוּ' וּמִתְנֵנו', אִם כֵּן,
דִּבְרוּ מַחֲמַת יִרְאָה וְטִרְדָּא, וְאִין מִמֶּשׁ

בְּדִבְרֵיהֶם, וְאִיד אִם כֵּן שֶׁבָּחָם הַפְּתוּב
דִּקְאָמַר 'הִיטִיבוּ' וְכוּ'. וּמִכָּל שֶׁכֵּן, שְׁלָפִי
הָאָמֶת לֹא יָפָה עָשׂוּ, שְׂאֵלֹו הָיוּ שׁוּמְעִים
מִפִּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הִיָּה יֵצֵר הָרַע
נִעְקָר מֵהֶם לְגַמְרִי (שהש"ר א, טו).
וְיִצְרִיךְ לֹמַר, שֶׁהָאָמֶת הוּא שְׂשִׁיבָאֵל
נִתְפַּחְדוּ מִפְּנֵי הַמִּיָּתָה, אֲבָל

זרע שמעון המבאר

דקדוק על מה שנשתבחו ישראל
משום שפיחדו לשמוע מפי הקב"ה

וּבָזָה²⁰ יִתְרִץ גַּם כֵּן שְׁפִיר, קְשִׁיָּא אַחֲרֵת
שִׁישׁ לַהֲקִשּׁוֹת עַל הַפֶּסוּק הַנִּלְּא הַנֶּאמַר בַּמִּתֵּן
תוֹרָה (שם ה, כה)²¹ 'הִיטִיבוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבְרוּ',
שֶׁאִם הָאָמֶת הִיא, שֶׁהִטְעַם שִׁישְׂרָאֵל דִּבְרוּ
אֶל מֹשֶׁה, שְׂרוּצִים לְשִׁמְעַע אֶת הַדְּבָרוֹת רַק
מִפּוֹ, וְלֹא מִפִּי הַקְּב"ה, הוּא מַחֲמַת הִירָאָה
שֶׁהִיָּתָה לָהֶם, לְמוֹת - שְׂמֵא יְמוֹתוֹ אִם
יִשְׁמַעוּ מֵאֵת הַקְּב"ה, כְּמוֹ שֶׁנֶּרְאָה מִפֶּשֶׁט
הַפְּתוּב (פסוק כב)²² 'אִם יִסְפִּים אֲנַחְנוּ לְשִׁמְעַע
אֶת קוֹל ה' אֲלוֹהֵינוּ עוֹד וּמִתְנֵנו'. אִם כֵּן הִי
דִּבְרוּ אֶת דְּבָרֵיהֶם, רַק מַחֲמַת יִרְאָה וְטִרְדָּא,
וְאִין מִמֶּשׁ בְּדִבְרֵיהֶם, וְאִיד אִם כֵּן שֶׁבָּחָם
הַפְּתוּב דִּקְאָמַר 'הִיטִיבוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבְרוּ'.

וּמִכָּל שֶׁכֵּן, שֶׁאִם לֹא הָיוּ אוֹמְרִים כֵּן
מַחֲמַת יִרְאָה, לֹא הִיָּה רֵאוּי לִשְׁבַח, כִּיּוֹן
שְׁלָפִי הָאָמֶת לֹא יָפָה וְטוֹב עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל,
כִּמְה שֶׁבִּיקְשׁוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹעַ הַדְּבָרוֹת מֵאֵת
הַקְּב"ה אִלָּא מִפִּי מֹשֶׁה, שְׂאֵלֹו הָיוּ שׁוּמְעִים
אֶת הַדְּבָרוֹת מִפִּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הִיָּה
הַיֵּצֵר הָרַע נִעְקָר מֵהֶם לְגַמְרִי, וְיִשְׂרָאֵל לֹא
רָצוּ שִׁיעֲקֵר מֵהֶם הַיֵּצֵר הָרַע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
בַּמִּדְרָשׁ (שהש"ר א, טו)²³, וְאִם כֵּן יֵשׁ לַהֲקִשּׁוֹת,
מִפְּנֵי מַה שִׁיבַח הַקְּב"ה אוֹתָם עַל כֵּךְ.

ישראל רצו שלא תתבטל הבחירה כדי שיקבלו שכר

וְיִצְרִיךְ לֹמַר, שֶׁהָאָמֶת הוּא, שְׂאֵכֵן
יִשְׂרָאֵל נִתְפַּחְדוּ לִשְׁמוֹעַ אֶת הַדְּבָרוֹת מִפִּי
הַקְּב"ה, מִכְּפִי חֲשַׁשׁ מִהִמְיָתָה, כְּכָתוּב בַּפְּסוּק

ציונים ומקורות

דְּבָרֵיהֶם. וְזוֹהוּ אִמְרוּ 'וְיִשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיהֶם
כְּדִבְרֵיהֶם אֵלֵינוּ, רֹצֵה לֹמַר, לֹא חֲשַׁשׁ לְדְּבָרֵיהֶם עֲצֻמָּה,
כִּי אִם לְקוֹל הַדְּבָרֵיהֶם, שֶׁהִיָּה הַקּוֹל טוֹב וְנֹאֵה וְלַחֲכָלִית
טוֹב. וְלִכֵּן אִמְרֵנוּ אֵלֵינוּ שְׁמַעֲתִי אֶת קוֹל דְּבָרֵי הָעַם הַזֶּה
אֲשֶׁר דִּבְרוּ אֵלַיךְ הִיטִיבוּ אֲשֶׁר דִּבְרוּ. רֹצֵה לֹמַר, כִּפִּי
הַקּוֹל כֵּן רֵאוּי שֶׁתִּשְׁפּוֹט הַדְּבָרֵיהֶם, כִּי דְּבָרֵי הָאָדָם הֵן
טוֹבִים אוֹ רַעִים כִּפִּי הַקּוֹל וְהָאָמֶת אֲשֶׁר יִדְבַר אוֹתָם,
וְהַדְּבָרֵיהֶם הָאֵלֹו אֲשֶׁר דִּבְרוּ אִם הִיָּה בְּקוֹל זָדוֹן אוֹ כֶּסֶס
אוֹ מִיָּאוֹס, הִיָּה דְּבָרֵיהֶם רַעִים וְחַטָּאִים. אֲבָל בְּהִיוֹתָם
בְּקוֹל תַּחֲיִנָּה, הִנֵּה הַקּוֹל הַזֶּה מוֹרָה שֶׁהִיטִיבוּ כֹל
אֲשֶׁר דִּבְרוּ. כִּד. לִשְׁוֹן הַפְּסוּק הוֹכָא בְּהִעֲרָה
לְעִיל בְּתַחֲלִיל הַמֶּאמַר. כִּה. לִשְׁוֹן הַפְּסוּק,
'וְעַתָּה לְפָנֶיךָ נִמּוֹת כִּי תִאָּכְלֵנוּ הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת אִם
יִסְפִּים אֲנַחְנוּ לְשִׁמְעַע אֶת קוֹל ה' אֲלוֹהֵינוּ עוֹד וּמִתְנֵנו'.
כו. לִשְׁוֹן הַמִּדְרָשׁ, רִבִּי נַחֲמִיָּה אָמַר, בְּשַׁעַת שֶׁשְׁמַעוּ
יִשְׂרָאֵל 'לֹא הִיָּתָה לָךְ', נִעְקָר מִלִּבָּם יֵצֵר הָרַע, בָּאוּ
אֲצֵל מֹשֶׁה, אִמְרוּ לוֹ, מֹשֶׁה רִבִּינוּ, תַּעֲשֶׂה אֶת פְּרוּזִיבִין

לְאִמֹר, אִם יִרְאָה אִישׁ בְּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַדּוֹר הָרַע הִנֵּה
אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת לְאַבְרָהָם.
כג. מִדְּבָרֵי רִבִּינוּ מִבּוֹאֵר, שֶׁלִּפִּי דְּבָרֵינוּ לְעִיל יִתְרוֹץ
גַּם מַה שֶׁבִּפְרִשְׁתֵּנוּ לְעִנֵּין דְּבָרֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּתֵּן
תוֹרָה נִקְטָה הַתּוֹרָה שְׁנֵי פַעֲמִים לִשְׁוֹן 'קוֹל' אֲצֵל לִשְׁוֹן
'דְּבָרֵינוּ', 'קוֹל דְּבָרֵינוּ', 'קוֹל דְּבָרֵי הָעַם', וְהִיָּינוּ מִפְּנֵי
שְׁכוּנוֹת הַכְּתוּב הִיא לְדִיבּוֹר שְׁקוּלוּ נִשְׁמַע בְּמַתִּינוֹת,
וְכִמְה שֶׁיִּתְבָּאֵר לַחֲלָן. וּמִקְדָּים רִבִּינוּ לִיִּישֵׁב עַל פִּי
דְּרֹכֹו, דְּקִדּוּק נֹסֵף בְּלִשְׁוֹן הַפְּסוּק. וְכַעֲנִין דְּבָרֵינוּ רִבִּינוּ,
מִבּוֹאֵר בְּאַבְרָהָמָא (דְּבָרֵינוּ ה), וְזוֹה לִשְׁוֹנוֹ, חֲז"ל דְּרִשׁוּ
בְּדְּבָרֵינוּ רַבָּה פֶּרֶשׁת וְאַתְחִנֵּן 'זֹאת תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ',
תִּשְׁתַּם אֶת כְּחִי נִקְבָּה וּרְפִיתָם אֶת יָדֵינוּ, כִּי רֵאִיתִי
שְׂאִינְכֶם חֲרָדִים לְהִתְקַרֵּב אֵלַינוּ מֵאַהֲבָה, וְכִי לֹא הִיָּה
יָפָה לָכֶם לְלַמּוֹד מִפִּי הַגְּבוּרָה שֶׁלִּלְמוֹד מִמֶּנִּי. עַד
שֶׁהוֹדִיעֵנו הַש"י שְׂאִינוּ כְּמוֹ שֶׁחֲשַׁבְנוּ, שֶׁעַם הַיּוֹדִים
שֶׁדְּבָרֵיהֶם כִּפִּי הַנִּרְאָה שְׂאִמְרֵנוּ שֶׁלֹּא יִדְבַר הַש"י מֵהֶם,
הִיָּה בִּזְה מִהֶגְאֵנִי. הִנֵּה הַשֶּׁם יִתְבַּר רַבָּה כּוֹנוֹת

שְׁעָה בְּלִבְכֶם, שְׁהִיצֵר הָרַע לֹא יִחְטִיאֵם. וּמִשׁוֹם הָכִי, עַל סִבָּרָא זֹו מְשַׁבֵּחַ לְהוּ קָרָא 'שְׁמַעְתִּי אֶת קוֹל דְּבָרֵי הָעַם הַזֶּה' וְכו', וּמִשׁוֹם הָכִי פְתִיב 'קוֹל דְּבָרֵי'. וְרֵאזְיָה עַל זֶה, דְּכָתִיב אַחֲרָיו (שם ה, כו) 'מִי יִתֵּן וְהָיָה לְכֶם וְכו' לִירְאָה

מִלְכָּד הַפְּחָד עוֹד הָיוּ חוֹשִׁים בְּדַעְתָּם, שְׁאֵם יִהְיֶה נֶעְקָר הִיצֵר הָרַע מֵהֶם, לֹא יִהְיֶה לָהֶם עוֹד שְׂכָר וְעִנְשׁ, וְהָיוּ סְבוּרִים שְׁיִיתֵר טוֹב לָהֶם שְׁיִהְיֶה הִיצֵר הָרַע, וּמִתּוֹךְ כֵּךְ יִתְרַבֵּה שְׂכָרָם, שְׁהָיוּ בְּטוּחִים עַל הִירְאָה שְׁהִיתָה לָהֶם אוֹתָהּ

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

יֵהָא נַעֲקָר מְלִיבִים, מְכַל מְקוֹם לֹא יִחְטִיאֵם - שְׁעַם הִירָאָה יוֹכְלוּ לְהַתְּגַבֵּר עַל הִיצֵר הָרַע. וּמִשׁוֹם^ט הָכִי, עַל סִבָּרָא זֹו, שְׂרַצוּ שְׁלֹא יַעֲקָר מֵהֶם הִיצֵר הָרַע, שְׁהָיוּ בְּטוּחִים שִׁיתְּגַבְּרוּ עֲלָיו וַיִּקְבְּלוּ עַל כַּךְ שְׂכָר, מְשַׁבֵּחַ לְהוּ קָרָא וְאָמַר 'שְׁמַעְתִּי אֶת קוֹל דְּבָרֵי הָעַם הַזֶּה' וְכו' הִיטִיבוּ כָּל אֲשֶׁר דְּבָרוּ. וּמִשׁוֹם הָכִי פְתִיב 'קוֹל דְּבָרֵי' - וְלֹא 'שְׁמַעְתִּי אֶת דְּבָרֵי', לְפִי שְׁכוּנוֹת הַקַּב"ה לֹמַר, שְׁהָבִין מֵה'קוֹל' שֶׁל הַדְּבָרִים שְׁאִמְרוּ יִשְׂרָאֵל, שְׁאִינִם רוֹצִים לְשַׁמּוֹעַ אֶת הַדְּבָרוֹת מִפִּי הַקַּב"ה, שְׁלֹא אָמְרוּ כֵּן רַק מַחֲמַת הַפְּחָד מִהִמִּיתָה, אֲלֵא אָמְרוּ כֵּן בְּדַעָה מִיּוֹשְׁבַת, מַחֲמַת הַסִּבְרָא שְׁאִינִם רוֹצִים שִׁיעֲקָר הִיצֵר הָרַע מִלְּבָם, כְּדִי שִׁיקְבְּלוּ שְׂכָר עַל הַמַּצְווֹת. וְרֵאזְיָה עַל זֶה, שֶׁכֵּן הִיתָה כּוֹנוֹתָם וְעַל כַּךְ שְׁבַחָם הַקַּב"ה, דְּכָתִיב לְאַחֲרָיו (שם ה, כו)², שְׁאָמַר הַקַּב"ה לְמֹשֶׁה 'מִי יִתֵּן וְהָיָה לְכֶם זֶה לָהֶם לִירְאָה אֹתִי' וְכו'³, דְּהִינְנוּ שְׁאָמַר הַקַּב"ה, הַלּוּאִי

הַנ"ל. אֲבָל מִלְכָּד הַפְּחָד מִהִמִּיתָה, עוֹד הָיוּ יִשְׂרָאֵל חוֹשִׁים בְּדַעְתָּם וּמַפְחָדִים, שְׁאֵם יִשְׁמַעוּ הַדְּבָרוֹת מִפִּי הַקַּב"ה, וְעַל יְדֵי כֵן יִהְיֶה נֶעְקָר הִיצֵר הָרַע מֵהֶם, וְתִיבְטֵל מֵהֶם הַבְּחִירָה, וְהָיוּ מוֹכְרִחִים מַעֲצָמָם לְקִיִּים אֶת כָּל הַמַּצְווֹת, לֹא יִהְיֶה לָהֶם עוֹד שְׂכָר וְעִנְשׁ - שׁוֹב לֹא יִהְיוּ רְאוּיִים לְקַבֵּל שְׂכָר עַל קִיוֹם הַמַּצְווֹת, לְפִי שְׁהַשְׂכָּר שְׁהָאָדָם מְקַבֵּל עַל קִיוֹם הַמַּצְווֹת, הוּא רַק עַל מָה שְׁהוּא מִתְּגַבֵּר עַל יִצְרוֹ הָרַע⁴. וְעַל כֵּן הָיוּ סְבוּרִים, שְׁיִיתֵר טוֹב יִהְיֶה לָהֶם, שְׁלֹא יִשְׁמַעוּ הַדְּבָרוֹת מִפִּי הַקַּב"ה, וְיִהְיֶה הִיצֵר הָרַע קִיִּים אֲצֵלָם, וּמִתּוֹךְ כֵּךְ יִתְרַבֵּה שְׂכָרָם.

וּיִשְׂרָאֵל לֹא פִיחָדוּ לְהִיפֹךְ, שְׁמָא אִם לֹא יַעֲקָר הִיצֵר הָרַע מֵהֶם, לֹא יוֹכְלוּ לְהַתְּגַבֵּר עֲלָיו, וַיַּעֲבְרוּ עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, וַיַּעֲנִשׁוּ עַל כֵּךְ, לְפִי שְׁהָיוּ בְּטוּחִים עַל הִירְאָה - יִרְאֵת שְׁמִים, שְׁהִיתָה לָהֶם בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁל מִתֵּן תּוֹרָה בְּלִבְכֶם⁵, שְׁאֵף אִם הִיצֵר הָרַע לֹא

צִיּוֹנִים וּמִקְדוּת

שְׂכָר לְצִדִּיק, הַשּׁוּפֵט כָּל הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט. כַּח. כְּכָתוּב 'מִי יִתֵּן וְהָיָה לְכֶם זֶה לָהֶם לִירְאָה אֹתִי וְלִשְׁמֹר אֶת כָּל מִצְוֹתֵי', כְּמוֹכָא לְהֵלֵךְ בְּסִמּוּךְ. כַּט. פִּירוּשׁ, מָה שְׁשִׁיבָחָם הַקַּב"ה הִיטִיבוּ כָּל אֲשֶׁר דְּבָרוּ, לֹא הָיָה עַל מָה שְׁפָחְדוּ מִהִמִּיתָה, אֲלֵא עַל מָה שְׁלֹא רָצוּ שִׁיעֲקָר הִיצֵר הָרַע מִלְּבָם, וְשְׁהָיוּ בְּטוּחִים מַחֲמַת רֹוב יִרְאֵתָם מֵהַקַּב"ה שְׁתַּמִּיד יִתְּגַבְּרוּ עַל יִצְרָם. 5. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'מִי יִתֵּן וְהָיָה לְכֶם זֶה לָהֶם לִירְאָה אֹתִי וְלִשְׁמֹר אֶת כָּל מִצְוֹתֵי כָּל הַיָּמִים לְמַעַן יִיטֵב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם'. 6. פִּירוּשׁ הַפְּסוּק לְפִי פְשׁוּטוֹ הוּא, שְׁקִיוֹם הַמַּצְווֹת מִירְאֵת ה', גּוֹרֵמַת שְׂכָר טוֹב. וְרִבִּינוּ מִדְּקִדֵּק בְּמָה שְׁנִקֵּט הַפְּסוּק שְׁקִיִּימוּ אֶת הַמַּצְווֹת מַחֲמַת יִרְאֵת ה', שְׁלֹאֲכֹוּרָה לֹא הִיָּה לְפִסּוּק

שְׁלִיחַ בִּינוּתֵינוּ, שְׁנֹאֲמַר (שְׁמוֹת כ, טו) 'דַּבֵּר אֲתָה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְעַתָּה לְמָה נִגְמוֹת', וְמָה הִנֵּיִי יֵשׁ בְּאִבְדָּה שְׁלָנוּ, מִיד חֲזוֹר יִצֵּר הָרַע לְמִקְוֹמוֹ. כַּז. כְּמִבְּרֹאֵר בְּמָה שְׁאָמְרוּ בְּגִמְרָא (יוֹמָא ט, ב), כְּלוּם יִבְחִיָה לֵן אֲלֵא לְקַבּוּלִי בִּיה אֲגָרָא נְהָרִי מָה נִשְׁנַת לְנוּ אִתְּ הִיצֵר הָרַע, אִינוּ אֲלֵא כְּדִי שְׁנִקְבֵּל שְׂכָר, עַל מָה שְׁאִנוּ מִתְּגַבְּרִים עֲלֵינוּ. וְכֵן מְבֹאֵר בְּרַמְבַּ"ם (הַלְכוֹת תְּשׁוּבָה פ"ה ה"ד) שְׁאֵם הִיָּה הָאָדָם נוֹלַד צָדִיק וְלֹא הִיָּה עֲלוּל לְחַטָּא, לֹא הִיָּה רְאוּי לְקַבֵּל שְׂכָר עַל קִיוֹם הַמַּצְווֹת. וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, אִילוּ הָאֵל הִיָּה גּוֹזֵר עַל הָאָדָם, לְהִיִּית צָדִיק אוֹ רָשָׁע, אוֹ אִילוּ הִיָּה שֶׁם דְּבַר שְׁמוּשָׁךְ אֶת הָאָדָם בְּעִיקָר תּוֹלַדְתּוֹ לְדֹרֶךְ מִן הַדְּרוֹכִים וְכו', וְבֹאִי זֶה דִּין, וְאִיזָה מִשְׁפָּט, נִפְרַע מִן הָרָשָׁע, אוֹ מִשְׁלֵם

אֲתִי וְכו' דִּהְיִינוּ הִירָאָה שְׁהִיתָה
לָהֶם אוֹתָהּ שְׁעָה שְׁהָיוּ בְּטוּחִים
בָּהּ, 'לִמְעַן יִיטֵב לָהֶם' וְכו' (שם),
פ"ה מכ"ג).

שְׁהִירָאָה שְׁהִיתָה לָהֶם לִישְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ
שְׁעָה, שְׁהָיוּ בְּטוּחִים בָּהּ, שְׁעַל יִדְהָ יוּכְלוּ
לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרָם הָרַע, תִּישָׂאֵר אֲצֵלֶם כָּל
הַיָּמִים, 'לִמְעַן יִיטֵב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם'
(שם), כְּלוּמֹר, כִּדְי שְׁתִּירְבָּה שְׂכָרָם, אִם
יְהִיָּה לָהֶם יִצְרָ הָרַע, כִּי 'לָפֹם צַעְרָא
אַגְרָא' - כְּפִי רֹוב הַצֶּעֶר שֶׁהָאֵדָם סוֹבֵל מִמָּה

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְבָאָר

שִׁיעוּר הָרַע מִסִּיתוֹ שְׁלָא לַעֲסוֹק בְּתוֹרָה
וְעִשִּׂית הַמִּצְוֹת, יִהְיֶה שְׂכָרוֹ מְרֻבָּה^כ (אבות
פ"ה מכ"ג)^כ, הָרִי שֶׁאֵמֵר הַקֶּב"ה שְׁמַחְמַת
יִרְאָתָם זֶו יִזְכּוּ לִרְיֻבֵי שְׂכָרָם, וְהִינֵנו כְּנ"ל
שְׁמַחְמַת יִרְאָתָם בְּטַחֲו בַּעֲצָמָם וְרָצוּ שְׁלָא
יִתְבַטֵּל יִצְרָם, וְעַל יְדֵי כֵךְ יִזְכּוּ לִרְיֻבֵי
שְׂכָר^כ.

לְכָתוּב אֵלָּא שְׁבֻכּוֹת קִיּוֹם הַמִּצְוֹת זֻכִּים לְקַבֵּל שְׂכָר,
וְלֹא הִיָּה צִרִיךְ לְהִזְכִּיר אֶת עֲנִין יִרְאָתָם מִה' שְׁהָרִי זֶה רַק
דְּבַר הַגּוֹרֵם שִׁיקִימוֹ אֶת הַמִּצְוֹת. וּמִבְּאֵר רִבִּינוּ, שֶׁעִיקֹר
הַשְּׁבֹחַ עַל הִירָאָה, הִינֵנו עַל מֵה שְׁמַחְמַת הִירָאָה שְׁהִיָּה
לָהֶם לֹא רָצוּ לְבַטֵּל אֶת הַיִּצְרָ, וְעַל יְדֵי כֵךְ יִזְכּוּ לְרֹוב
שְׂכָר. כָּב. עַל פִּי רַע"ב שֶׁם. וּמִצִּינוּ בְּקִדְמוֹנִים
שְׁבִיאֵרוֹ דְּבָרֵי הַמִּשְׁנָה 'לָפֹם צַעְרָא אַגְרָא', לַעֲנִין צַעַר
הַהִתְגַּבְּרוּת עַל הַיִּצְרָ הָרַע. רָאָה סִפֵּר הַמְשָׁלִים מִה'שְׁעָרִי
אוֹרָה' (סִימָן טו) שֶׁל"ה (תּוֹלְדוֹת אֲדָם בֵּית יִשְׂרָאֵל תְּלִיתָא
אוֹת לְרָה) שְׁבֵט מוֹסֵר (פֶּרֶק כט). כָּג. לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה,
כֵּן הָא הָא אוֹמֵר, לָפֹם צַעְרָא אַגְרָא. כָּד. זֶה
לְשׁוֹן הָאוֹר הַחַיִּים (בְּרַשִּׁית ג, ד), וְאִם תֹּאמַר, לְמָה יִכְרָא
ה' בְּרִיָּה רַעָה [נַחֲשֶׁה, שְׁהוּא הַיִּצְרָ הָרַע] כְּזֹו לְתַקְלָה, דַּע
כִּי בְרִיָּה זֶו, כָּל מֵה שֶׁהַפְּלִיאָה ה' בְּגוֹדֹל בְּחִינָתָהּ, כֵּן גּוֹדֹל
בְּחִינַת הַשְּׁגָת הַנֶּפֶשׁ בַּעֲלֹם הָעֲלִיוֹן. כִּי לְפִי הַתַּעֲצֻמוֹת
הַצִּרִיךְ לְאֵדָם לְנִצְחוֹן, כֵּן יִטוֹל שְׂכָרוֹ, כְּמֹאמְרָם ז"ל,
לָפֹם צַעְרָא אַגְרָא. וְאִם הִיָּה מְגַבִּיל שִׁיעוּר כַּח הַמִּסִּית
בְּשִׁיעוּר מוֹעֵט, אֵין מְקוֹם לְרוֹצֵה לְהַשִּׁיג הַשְּׁגָה גְדוֹלָה
לְהַשִּׁיגָה, כִּי אֵין הַשְּׁגָה זֹולַת אֲמִצְעוֹת נִצְחוֹן הַמִּסִּית.
וְצֹא וּלְמַד מִהָאֵמֹר בְּסִפֵּר זוֹה"ק (פְּרִשְׁת תּוֹרַת קֶסֶט, א),
בְּמִשְׁל כֵּן מֶלֶךְ אֲשֶׁר צִוְּהוּ אֲבִיו לְכָל קְרוֹב לְהוֹנֵנָה, וְאֵת
הַזֹּנָה צִוָּה לְהַסִּיתוֹ, לְכַחוֹן כֵּן יִכְבֵּד אֲב יַעֲרִין שֶׁם.
וּמַעֲתָה הַפְּלִיאָה ה' לְהִתְחַסֵּד עִם אוֹהֲבָיו, לְהַכִּין לָהֶם דְּבַר
שְׁבִאֲמִצְעוֹתוֹ יִשְׁיֵגוּ עֲלוֹת בְּמַעֲלוֹת חַיִּים הַנִּצְחוֹנִים,
אֲשֶׁרֵי הֵעַם שְׂכָכָה לוֹ. וְזֶה לְשׁוֹן הַתּוֹסֵפוֹת (ע"ג, ג, א ד"ה
גִּדּוֹל), גִּדּוֹל הַמִּצְוֹת וְעוֹשָׁהּ, פִּירוּשׁ, מִפְּנֵי שְׁהוּא דּוֹאָג
תְּמִיד לְבַטֵּל יִצְרוֹ, וְלִקְיִים מִצְוֹת בּוֹרָאוֹ. עַל פִּי
דְּבָרֵי רִבִּינוּ יִתִּישֵׁב מֵה שֶׁהִקְשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים [רָאָה פִּירוּשׁ
רִבִּינוּ חַיִּים פִּלְטִיָּאל (דְּבָרִים ה, כה)], עַל מֵה שְׁכָתֵב רִשִּׁי
(שֶׁם ה, כה), שְׁעַל בְּקֶשֶׁת יִשְׂרָאֵל, שְׁמַשְׁה יִשְׁמִיעִי לָהֶם אֵת

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

הַדְּבָרוֹת, אֵמֵר לָהֶם מִשֶּׁה הַתְּשֵׁתָם אֶת כּוּחֵי כְּנִיקְיָהּ,
שְׁנִצְטַעֲרֵתִי עֲלֵיכֶם וּרְפִיתֶם אֶת יְדֵי, כִּי רִאִיתִי שְׁאִינְכֶם
חֲרָדִים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו מֵאֲהַבָּה. וְכִי לֹא הִיָּה יָפָה לָכֶם
לְלַמּוֹד מִפִּי הַגְּבוּרָה וְלֹא לְלַמּוֹד מִמֶּנִּי. וְקִשָּׁה, שְׁהָרִי
הַקֶּב"ה שִׁיבְחָם עַל כֵּךְ וְאֵמֵר 'הִיטִיבוּ כָל אֲשֶׁר דְּבָרִי.
אִמְנֵם לְפִי דְּבָרִי רִבִּינוּ יֵשׁ לּוֹמֵר, שְׁאִם רַק חֲשִׁשׁוֹ
מִהִמִּיתָה, הִיָּה לָהֶם לְמַסּוֹר נִפְשָׁם לְשִׁמּוֹעַ הַדְּבָרוֹת מִפִּי
הַקֶּב"ה. אֲבָל הַקֶּב"ה הִשִּׁיב לְמִשְׁה 'שְׁמַעֲתִי אֶת קוֹל
דְּבָרִי' וְגו', כְּלוּמֹר, שְׁאִנִּי מִבֵּין מִתּוֹךְ קוֹלָם, שְׁמִלְכַד
הַפַּחַד מִהִמִּיתָהּ, גַּם לֹא רָצוּ שְׁתִּיבְטֵל מֵהֶם הַבְּחִירָה,
כְּמוֹ שֶׁהִתְבָּאֵר, וְעַל כֵּן שִׁיבְחָם הַקֶּב"ה, וְאֵמֵר 'הִיטִיבוּ
כָל אֲשֶׁר דְּבָרִי'. וְעֵינֵי עוֹד בְּבִיאוֹר פְּסוּקִים אֵלֶּה,
בְּדְבָרֵי רִבִּינוּ לְהֵלֵךְ פְּרִשְׁת וְאִתְחַנֵּן (אוֹת ו), וּפְרִשְׁת וְזֹאת
הַבְּרָכָה (אוֹת ב). תְּמַצִּית הַדְּרוּשׁ: א. לְשׁוֹן 'קוֹל
דְּבָרִים' וְכִדּוּמָהּ, מִלְּמַד שְׁאֵין הַכוּוֹנָה רַק לְדְּבָרִים
עֲצָמָם, אֵלָּא גַם לְהַקּוֹל שְׁבוּ נֹאמְרוֹ הַדְּבָרִים, שֶׁהַקּוֹל
מוֹכִיחַ, אִם הַדְּבָרִים נֹאמְרוּ מִתּוֹךְ פַּחַד כְּעַס וְכֹהֵלָה, אוֹ
מִתּוֹךְ יִישׁוּב הַדַּעַת. ב. לְכֵן כְּתוּב 'קוֹל' אֲצֵל אֱלֹהֵי־הוּא,
שְׂרָצָה לּוֹמֵר לְאִיּוֹב, שִׁיכּוֹל לְהוֹכִיחַ מִתּוֹךְ קוֹלוֹ, שְׁדְּבָרִים
נֹאמְרוּ בִּישׁוּב הַדַּעַת, וְלֹא מִתּוֹךְ כְּעַס. ג. מִטַּעַם זֶה,
כְּתוּב בְּמַעֲשֵׂה הַמֶּרְגְּלִים שֶׁהַקֶּב"ה שָׁמַע אֶת 'קוֹל
דְּבָרֵיהֶם' שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּלוּמֹר, שֶׁמִּהַקּוֹל שְׁלֵהֶם שְׁאִמְרוּ
דְּבָרֵיהֶם מִתּוֹךְ יִישׁוּב הַדַּעַת, מוֹכַח שְׁלָא מִיָּאֵנוּ לְעֲלוֹת
לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל מַחְמַת הַפַּחַד, אֵלָּא לְפִי שְׁמִיאָנוּ לְשִׁמּוֹעַ
לְצִוּוֹתֵי שֶׁל הַקֶּב"ה. ד. וְכֵן בְּמִתָּן תּוֹרָה כְּתוּב שֶׁהַקֶּב"ה
שָׁמַע לִ'קוֹל דְּבָרֵיהֶם' לְלַמּוֹד, שֶׁהַקֶּב"ה הִבִּין מִהַקּוֹל שֶׁל
יִשְׂרָאֵל, שְׁלָא בִּיקְשׁוּ שְׁלָא לְשִׁמּוֹעַ הַדְּבָרוֹת מִפִּי הַקֶּב"ה
מַחְמַת הַפַּחַד שֶׁל הַמוֹת, אֵלָּא מִתּוֹךְ יִישׁוּב הַדַּעַת, מִפְּנֵי
שְׁלָא רָצוּ שִׁיעֵקֵר מֵהֶם הַיִּצְרָ הָרַע, כְּדִי שִׁיכּוֹלוּ לְהִתְגַּבֵּר
עֲלָיו וּלְקַבֵּל שְׂכָר.

יום ההילולא באר הישועות

לקראת יום הילולת רבנו ו' אלול
אנו נערכים להפצה ענקית נרחבת
של דברי תורותיו
ועריכת סעודת הילולא

**השתתפו בהוצאות
לזכות ברכה וישועה**

05271-66450

05832-80-300

347-496-5657

שמות התורמים יוזכרו בתפילה
במהלך סעודת ההילולא